

BARLAEUSFILOFEST

dinsdag 31 januari 2017, 20.00-21.30 uur

Aanwezig:

Ilse, Eva, Caroline, Hans, Frank, Den H.(3x), Gilles, Louk, Van O. (2x), Giesje, Marcella

Marcel heet ieder welkom en stelt zich voor. Wat gaan we doen? We hebben een vorm uit de start van de filosofie: het Socratisch gesprek, een manier van praten en nadenken. Anderhalf uur is weinig, maar zelfs een dag kan als te weinig worden ervaren. In een rondje geeft ieder kort aan waarom hij/zij ervoor heeft gekozen om hieraan deel te nemen en men koos hiervoor ofwel wegens de mooie vorm, danwel wegens het onderwerp en incidenteel zelfs vanwege beide.

Voor een enkeling is deze vorm een primeur en Marcel legt uit dat elke gespreksleider het toch anders doet; er is niet één format, er zijn modellen. Marcel houdt zich aan het model *Marcel Becker*: centraal uitgaan van een relevante vraag; de gemeenschappelijke vraag helder krijgen en een situatie uit de eigen ervaring die je iets deed beschrijven. Via een analyse van die concrete situatie wordt vastgesteld wat er echt aan de hand is. Ook een volgende situatie wordt geanalyseerd op die manier: door goed naar die situaties te kijken, worden kenmerken en patronen van de vraag helder. Er zijn regels: zo is het verboden om je te beroepen op feiten voor je gelijk -een filosoof vraagt en zoekt antwoorden-; of om gelijk te willen krijgen -het gaat om de zoektocht naar de helderste uiting-. Wat doen we wel: vanuit betrokkenheid/overtuiging/ervaring raken aan persoonlijke waarden; zelfkennis kan een gevolg zijn. Dat zijn de uitgangspunten. Er zijn vragen, maar we gaan gewoon beginnen.

De centrale vraag, daar kun je een dag over nadenken. Verzocht wordt argumenten voor één van deze twee vragen te bedenken:

1. *Is privacy belangrijk?*
2. *Waarom is privacy belangrijk?*

We bespreken welke interessanter, meer opportuun lijkt? Loek stelt vast dat de eerste vraag voorafgaat aan de tweede, maar vindt de tweede interessanter. De tweede vraag wordt pas relevant als het antwoord op de eerste *ja* is. Noodzakelijk versus leuk lijkt hier de argumentatie. Er wordt gevraagd waarom de begrippenvraag niet wordt voorgelegd: wat verstaan we onder privacy? Hoewel ook Socrates deze vraag belangrijk acht, wordt deze nu gezien de tijd niet eerst voorgelegd, omdat we daar vanzelf over komen te spreken, dus Marcel legt nogmaals de vragen voor. Welke heeft de voorkeur? Er wordt een empirische vraag gesteld: bestaat privacy? Maar die vraag ligt niet voor. F. heeft een voorkeur voor de eerste vraag en er wordt gevraagd voor wie privacy belangrijk zou zijn. Gekozen wordt voor de centrale vraag: *Is privacy belangrijk?*

Iedereen wordt uitgenodigd na te denken over een situatie die hij/zij zelf hebt meegemaakt waarin de vraag speelt. Na denktijd wordt de volgende situatie geschetst: bij schoolreizen wordt ervan uitgegaan dat begeleidende docenten een kamer delen met hun collega. Kennelijk wordt privacy in die situatie niet belangrijk geacht, terwijl dat als een onprettige schending van het recht op privacy kan worden gezien. Wie die privacy wil, moet een eigen kamer zelf betalen.

We worden uitgenodigd te pogen te omschrijven wat hierin het privacy-element is. Het slapen met iemand op één kamer wil zeggen dat de ander erbij is als ik ga slapen dat ik erbij ben als die ander gaat slapen: dat is van een intimiteit die te ver gaat. Slapen en de rituelen die eraan vooraf gaan veronderstelt intimiteit. Er is herkenning: meer mensen willen niet alles weten over collega's en vv.

Met collega's breng je veel tijd door, intensief ook; toch wil je bepaalde dingen niet delen, intimiteit staat erbuiten, daar wil je niet mee lastiggevallen worden. Gaat het om te weinig slaap krijgen, praktisch dus, of de intimiteit? Gaat het erom dat je geen keuze hebt, speelt onmacht? Je kiest ervoor om mee te gaan, je kunt ervoor kiezen zelf te betalen, dus onmacht speelt minder. De deelnemers springen weg van de vraag en worden gemaand niet te snel te willen denken, maar bij de vraag te blijven. Essentieel lijkt te zijn dat je moet delen wat je voor jezelf wilt houden of dat je moet delen in waar je buiten wilt blijven. We stellen vast dat het gaat om een sfeer op een aantal punten waar anderen buiten moeten blijven. Hoe je slaapt en wat daaraan vooraf gaat en erbij hoort valt in die sfeer die hier gaat om intieme lichamelijke processen.

Marcel komt erop terug dat werd gezegd: *juist* niet met collega's, kan dat worden toegelicht? Met die intieme lichamelijke processen wil ik me niet bezighouden, er kunnen storende eigenschappen zijn, zoals snurken, die ik buiten de relatie wil houden. Dus: je hebt een collegiale verhouding en beroepsmatige zaken horen er wel bij en andere zaken *JUIST* niet omdat ik *NIET* die andere verhouding wil. Iemand zegt: geef mij de genade van onwetendheid. Hoe zit dat? Stel er is vliegtuigvertraging: dan zou je liever met een onbekende dan met die bekende collega op één kamer zitten? Dit wordt beaamd: juist door die rolverhouding overdag is er behoefte om er ook even los van te komen, juist voor het slapengaan. Er wordt zelfs geopperd dat het makkelijker is om met wildvreemden intimiteiten uit te wisselen dan met mensen tot wie je je in een bepaalde rol verhoudt. Als je niks hebt, mag er wel wat infietsen; de eenmalige ontmoeting waarmee je niet meer wordt geconfronteerd. Is privacy het niet doorbreken van grenzen, dan? Geeft dit helderheid of is hierop nog iets aan te vallen, zoals de intimiteitsdimensie, de sfeer? Gaat het altijd om primaire lichamelijke processen? Speelt schaamte voor wat we niet willen tonen een rol? De pretentie die je ophoudt, de onaangenaamheden worden deels afgeschermd door privacy. Schaamte speelt op het

moment waarop je daarmee wordt geconfronteerd. Door privacy behoed je elkaar voor schaamte. Schaamte vraagt een ander; zonder de ander geen last van die onaangenaamheden.

Dat is wel een negatieve benadering. Ook positieve emoties vallen binnen de privésfeer. Ook blijdschap om iets privés willen we niet met iedereen delen. Om een voorbeeld bij de situatie te noemen: je zou voor het slapengaan je partner willen bellen, maar dat doe je niet, omdat je een kamer deelt. Er wordt beaamd dat het bellen met gezinsleden niet met schaamte heeft te maken. De vraag blijft of privacy ook geldt voor aangenaamheden die je persoonlijk wilt houden. We willen niet uitbundig te koop lopen met hele leuke dingen. Bidden is kostbaar, waardevol, maar gaat anderen niks aan, die zijn daarbij storend. We spitten intimiteit uit. Negatief/positief. Alles heeft met privacy te maken. Foto's maken tijdens een religieuze ceremonie voelt ook als een privacyschending. Je zit in publiek bij cabaretprogramma en je wordt eruit gelicht: iedereen zit daar anoniem en opeens prikt cabaretier jou eruit, zoals Hans Teeuwen met bijvoorbeeld "hé blonde trut!" Wat is daar aan de hand mbt privacy? Etiketteren? Is er keuze? Waarom voelt dat als een vorm van aanranding? Iedereen is als toeschouwer onderdeel van de groep, in een zekere anonimiteit, opeens wordt de blonde trut uit die rol getrokken en als persoon zichtbaar.

Wat deel je met wie, dat wisselt, daar gaat hem om: vrienden, collega's, vreemden. Het publiek van Hans Teeuwen deelt enigszins anoniem humor om soms harde grappen, dat is best intiem en dan wordt iemand eruit gelicht: wat verandert er? Je wordt object. Er is van alles akeligs, maar wat betekent het in relatie tot privacy? De "blonde trut" heeft er niet voor getekend mee te doen aan de voorstelling en opeens is ze erin betrokken. Waarom speelt hier privacy? Niet alleen ben je object geworden, er wordt interactie gevraagd, spotlicht pakt je, het wordt persoonlijk, "hoe oud bent u?" Je wordt kwetsbaar. Staat met mond vol tanden, iedereen lacht. Maar is dit een privacykwestie? Heeft met je zijn te maken. Identiteit is belangrijk woord hier. Door directe confrontatie val je in je persoonlijke onbeholpenheid en dat is persoonlijk. Als hij tevoren voorwaarden laat tekenen of aankondigt dat alleen eerste rij wordt "gepakt" dan ga je akkoord als je daar zit. Dus wat is anders? Toestemming is belangrijk in privacy. Men verliest zich wat in Schadefreude rond voorbeelden Teeuwen, andere cabaretiers. Hoe komt dat in jouw ruimte? Hoe zit het sowieso met ongevraagd iemand aanspreken, ongevraagde complimentjes geven; waar liggen de grenzen? Context, de manier waarop, wie, c'est le ton... 's Avonds ongevraagd gebeld worden is hetzelfde, meent een deelnemer. Het is bonton geworden, wat Teeuwen doet, je zit erbij en bent medeplichtig. Je weet waar je heen gaat. Of kun je grenzen aangeven en weigeren mee te werken? Niet iedereen ziet in het Teeuwenvoorbeeld privacyschending, maar voelt wel dat er sprake is van "afgaan". Er zou pas privacyschending zijn als Teeuwen het filmt en op media verspreidt. Er wordt in deze fase van het gesprek erg veel geroepen door de verschillende deelnemers en weinig ingegaan op de vragen die worden voorgelegd.

We zijn van de ene ervaring in de tweede gegaan. We gaan naar de volgende casus, dat werpt misschien licht op HT's privacyschending. De inbrenger vertelt over een ingrijpende internetervaring door gebruik van LinkedIn: dit gebruik leidde tot een verknoping van contacten waar de inbrenger van onder de indruk was. Welke emotie heb je erbij? Verbazing, want inbrenger kwam in contact met volstrekt onbekenden en begreep niet via welke weg. Was dat positieve of negatieve verbazing: wat goed of O jee? Wie dat algoritme heeft bedacht is een genie, om iedereen te kunnen opsporen; na 200 dagen heb je iedereen gehad. Is er in deze situatie iets belangrijks met privacy? Ik heb door twaalf contacten allerlei persoonlijks kunnen lezen over onbekenden en zij vice versa over mij. Ze

kunnen een opstel over me schrijven en zij weten dan meer over mij dan ik over mezelf. En zie je dat als fijne feedback? Veel kennis is handig. Op die manier krijg je wel ontwikkelingen. Er wordt tegengeworpen dat het niet fijn kan zijn als je een verzekering moet afsluiten want dat aanbod wordt gepersonaliseerd. Iemand brengt een nieuwsitem in over een kleindochter die alle werknemers van Auschwitz op internet heeft geplaatst: wat als je opa erop staat? We gaan terug naar de verzekering. Ongemakkelijk dat er zoveel info op straat ligt. Vindt de afweging: handig/onhandig; plusminlijstje goed plaats? Wat zijn de nadelen van die dataverzamelingen? Heb je er controle over? Dat wil je graag, het is goed als het echte keuzes zijn. Maar in een digitale omgeving ben ik geen eigenaar van mijn gegevens, die worden ontvreemd en vastgelegd.

Samenvattend: gegevens zijn van mij evenals intimiteiten zoals primaire processen van mij zijn: ik wil daarover de baas zijn. We willen niet dat die een eigen leven leiden buiten ons, waarop we geen beeld/grip/geen controle hebben, terwijl het gaat om gegevens die van ons zijn. Je geeft je arts toestemming voor infoverzameling. Is er machtsgelijkheid of onmacht: zijn we gedwongen om info uit handen te geven? Je gaat akkoord met voorwaarden en het winstmodel van het bedrijf. Je hebt gebruiksvoorwaarden getekend. Wat ding je daarop af? Je weet niet waarvoor je toestemming geeft. Hoe zit het met Google? Je kunt wel veel afschermen. Zelfde Teeuwen: je zit hier dus ik beschik over je. Vinkje? Of zien we hier, in tegenstelling tot de medische praktijk met informed consent: uninformed consent. Toestemming is vereist, maar je wist niet wat je deed/overzag het niet. De wetgeving op dit gebied loopt achter de feiten aan. Het principe van informed consent toegepast op sites, lijkt niet te werken. Waar gaat het mis? Je kunt het gewoon doorlezen! Als je al die voorwaarden leest, vraagt dat te veel tijd. Het taalgebruik is expres ontoegankelijk, m.n. in het Angelsaksisch model. Als je een contract tekent als analfabeet, ben je toch zelf verantwoordelijk, men gaat dan toch uit van wilsovereenstemming. Er wordt iets gevraagd van de internetgebruikers, en dat lijkt redelijk. Toch lukt het niet, die zelfstandigheid om er zelf over te beslissen. Het groeit ons boven het hoofd. We kunnen de consequenties niet overzien. Het accepteren is voorwaardelijk voor het gebruik, als we niet akkoord gaan, kunnen we niet verder. Over de wetgeving mbt cookies: functionele mogen, aan het plaatsen van andere cookies worden eisen gesteld. De wetgever steunt ons hierin.

De technologie en commerciële ontwikkelingen gaan zo snel dat de autonomie in gevaar lijkt: de overheid is zorgvuldig als het gaat om organen, beroepsgeheim, school, kleding: dan is autonomie een kernwaarde. Toch lijkt autonomie verkwanseld te worden thuis, achter de computer: hoe kan dat? Waarom lukt het daar niet? Is autonomie geen illusie? We zijn onderdeel van gemeenschap en daarin deel je; mensen willen juist delen. Veiligheid of privacy? Het autonomie-model is leidend, we beslissen zelf. Via het parlementair proces werkt dit autonomie-model prima, maar het ligt wezenlijk anders bij commerciële bedrijven. Door het samengaan van technologische ontwikkelingen en commerciële belangen lijkt in een bepaald segment van de samenleving de autonomie opgegeven te zijn. Waarom? De benefits zijn te aantrekkelijk. Was het een keuze? Er wordt gewerkt met het verleidingsmodel: mijn zwakte kiest voor de kortetermijnbenefits. Keuze veronderstelt een alternatief. Is er een reëel alternatief? Zo nee, dan is het autonomieprincipe opgegeven. Ook als je ervoor kiest geen social media te gebruiken, dan krijgen ze toch gegevens over je via de mailadressen waar je instaat van wél gebruikende vrienden. Flauwekul: internet is de massale opoffering van onze autonomie. Hoe erg is dat? Wat verliezen we? Voorbeelden: verzekering. Hoe erg is autonomie-verlies? We zijn sociale wezens en onderdeel van grote gehelen maar hoe we onderdeel van internet zijn is andere kwestie; waarom? Bij de gemeenschap van een fysieke groep hoort ook

geborgenheid, wederkerigheid; dat geldt niet op het internet waar je voorwerp bent zonder wederkerigheid, waarop je bovendien geen greep of overzicht hebt. Waar gaat het helemaal over? Bigdata lijken geen inbreuk op je privacy te leveren, zoals geroddel door collega's dat levert, maar je bent gemanipuleerd, waardoor er toch iets problematisch aan de hand is. Verder speelt de onbekendheid over wat er met je gegevens gebeurt. Wordt privacy geschonden? Ja. Is dat erg? We hadden geen keuze. Of te weinig keuze om de nadelen te vermijden.

We kijken nog even terug: is er een link tussen de voorbeelden: hotelkamer/fysieke intimiteiten en internet/schimmige digitale gegevens? Qua sfeer? Kennis over mij: gegevenssfeer, wat ligt dichtbij je: foto's, liefhebberijen, vakantiekiekjes, rollenscheiding? Speelt bij die gegevens ook rollenscheiding? Iemand noemt het voorbeeld van de ontslagen ziekmelder die op Facebook festivalfoto's plaatste, in de grote vage soep. We concluderen dat door de digitalisering juist rollenvermenging heel makkelijk is geworden. Ook de relatie met schaamte wordt gelegd met het voorbeeld van de oudere vrouw die een portemonnee die door een andere consument was vergeten in haar tas stak. Dit werd op internet geplaatst en zij pleegde zelfmoord. Hier zien we ook grensverschuivingen: eerst werden alleen ernstige geweldsovervallen op internet geplaatst. Ook in de straftoemeting leidt het tot verschuiving: vermindering van de strafmaat wegens schade door privacyschending. Daarom worden heterdaadjes nu geblurd. We zien dus in de verschillende voorbeelden (fysieke/digitale) gelijke kenmerken met betrekking tot privacy/intimiteiten maar wel belangrijke contextuele verschillen.

Terugblik op de vorm: de grenzen van de situaties oprekken kan ook. De energie moet van de deelnemers komen, niet van de gespreksleider. Mensen willen snel naar feiten, maar we werken steeds terug naar begripelijke en als dat werkt is het leuk, van het feitelijke naar de begrippen.

Naschrift:

Deze vorm vraagt van de deelnemers veel focus en discipline; het bleek voor sommigen makkelijker dan voor anderen om zich door de vraagstructuur te laten leiden; men wilde soms ook wel wat pronken met feitenkennis of andere observaties en invallen graag delen. Het was duidelijk dat Marcel de groep, m.i. terecht, eigenaar liet zijn van het gesprek dus als men tegen elkaar opbood in dwaalsporen, dan domineerde het dwaalspoor. Soms wachtte hij of iemand anders de vraag weer teruglegde en als dat niet gebeurde, deed hij het. Soms moest er dan alsnog weer een dwaalpad ingeslagen voor erop werd gereageerd. Daarnaast was er enige onrust doordat er op enige moment nogal wat in-en-uit werd gelopen op een volstrekt onwenselijke manier. Mijn conclusie is dan ook dat de vorm valt en staat met de discipline en kwaliteit van de deelnemers. Voor de onverstoorbare mildheid en betrokkenheid van de gespreksleider had ik grote bewondering.

Loes